

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-04-15
Besvaras senast
2025-04-23 kl. 12.00

Till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2024/25:1069 Åtgärder för att rädda den svenska glashantverkstraditionen

Riksglasskolan är en unik institution i Sverige och Norden som bevarar och vidareutvecklar det traditionella glashantverket. Skolan har anor från 1960-talet och har sedan 1969 drivits av Nybro kommun. Skolan har genom åren utbildat hundratal elever i glashantverk och har en viktig funktion för att föra vidare denna unika yrkesskicklighet och detta kulturella uttryck. I dagsläget bedrivs verksamheten i ändamålsenliga lokaler i Pukeberg, och skolan har cirka 35 elever som studerar via yrkeshögskolan och kommunal vuxenutbildning (yrkesvux).

Glashantverket är en viktig del av Sveriges kultur och historia. Glasriket i Småland har under århundraden varit ett centrum för svenskt konsthantverk och innovation, något som satt Sverige på kartan runt om i hela världen. Glashantverk är en känd svensk exportprodukt.

Riksglasskolan har en avgörande roll för att föra denna tradition och detta kulturella uttryck vidare och även för att dra nytta av vårt kulturarv och attrahera internationellt intresse.

Skolan är nu dock nedläggningshotad. Utbildningen har i årtionden varit just en *riks*-glasskola där bara namnet visar att statens ansvar är tydligt. Tyvärr har kommunen under lång tid fått ta det ekonomiska ansvaret för att rädda skolan vid flera tillfällen så att Sverige ska kunna bibehålla kunskap och kompetens om det hantverk och den tradition som betyder så mycket för såväl svensk kultur som för Sverige som besöksmål.

Utan en hållbar finansieringslösning riskerar vi att förlora en ovärderlig del av Sveriges kulturarv och en utbildning som är avgörande för framtidens glasblåsare och glasslipare.

Riksglasskolan finansieras i dag genom statsbidrag för yrkesvux och yrkeshögskolan, interkommunal ersättning, nordiska elevers studieavgifter samt ett särskilt verksamhetsstöd från Skolverket. Detta verksamhetsstöd fördubblades 2021, under den tidigare S-ledda regeringen, efter att S-riksdagsledamöter hade engagerat sig i frågan och uppmärksammat regeringen på situationen. Dåvarande utbildningsminister Anna Ekström (S) gjorde också ett digitalt besök på skolan. Den tidigare regeringens höjning av anslaget var välbehövlig, då flera regeringar med olika partifärg inte hade höjt anslaget på

närmare 20 år.

Men trots denna ökning behöver Nybro kommun tillskjuta cirka 2 miljoner kronor årligen av kommunala skattemedel för att verksamheten ska gå runt. Liksom många svenska kommuner befinner sig Nybro kommun i en svår ekonomisk situation. Kommunledningen har ålagt skolledningen att minska de kommunala kostnaderna. Besparingsåtgärder som att minska antalet förskole- och skolenheter, personal och andra utgifter pågår, men dessa kommer inte att vara tillräckliga för att säkerställa fortsatt drift av Riksglasskolan. Kommunen måste framåt prioritera grundskola för att stärka barns och ungas rätta förutsättningar i livet.

Den absoluta majoriteten av de studerande kommer från andra kommuner i landet eller från våra nordiska grannländer. När de börjar studera bosätter de sig i Nybro vilket gör att kommunen tappar stöd som interkommunala ersättningar. Efter avslutade studier lämnar de oftast kommunen för jobb eller för vidare studier på konstfack eller liknande. Kommunala skattemedel till Riksglasskolan går alltså till stor del till sådant som kan betraktas som annat än kommunens absoluta kärnuppgifter, och det understryker behovet av att staten kliver in med ökad finansiering som matchar skolans nationella roll och betydelse.

Om Riksglasskolan stängs kommer Sverige att förlora sin enda utbildning inom glashantverk, vilket skulle vara förödande för hela branschen och det svenska kulturarvet. Riksglasskolan är av nationellt intresse. För att säkra glasutbildningens framtid är det nödvändigt att staten tar ett större ansvar för finansieringen. Kommunen har därför till utbildningsministern föreslagit att regeringen ser över möjligheten att:

1. öka statsbidragen för yrkesvux och yrkeshögskolan så att utbildningar med stort kulturellt och industriellt värde kan säkerställas
2. permanenta och utöka det särskilda verksamhetsstödet från Skolverket, och att
3. utforska möjligheten att klassa Riksglasskolan som en riksangelägen utbildning med direkt statlig finansiering.

För att säkra utbildningen i dag behöver finansieringen öka med 2 miljoner kronor, och för en långsiktig lösning behöver finansieringen följas och räknas upp. Kommunen har uttryckt att de hoppas att utbildningsministern och regeringen inser vikten av att bevara och utveckla denna unika utbildning och

att staten tar sitt ansvar för att säkerställa Riksglasskolans framtid. Kommunen har också föreslagit ett inledande digitalt möte, men lämnar även en inbjudan till ministern att besöka utbildningen på plats i vackra Pukeberg i Nybro.

Utbildningsministern har nyligen fått frågan om han avser att vidta några åtgärder för att staten ska kunna hjälpa Riksglasskolan i den akuta situationen, och i så fall vilka. Av hans svar att döma framgår att utbildningsministern inte avser att göra något för att avhjälpa situationen. Han har heller inte besvarat kommunens brev som tillsänts honom.

Om staten inte kliver in och tar ett större ansvar kommer skolan tvingas läggas ned. Då stängs Riksglasskolan med allt vad det innebär för glashantverket och traditionen. Det kommer inte längre att finnas möjlighet för Sverige att föra denna kunskap och kulturyttring vidare till kommande generationer.

Med anledning av den akuta situationen för Riksglasskolan och nedläggningshotet vill jag fråga kulturminister Parisa Liljestrand:

Avser ministern att vidta några åtgärder för att den svenska glashantverkstraditionen och kulturen kring glasblåsning och glasslipning ska kunna överleva, och i så fall vilka?

.....

Laila Naraghi (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch